

הודעה לתקשורת

אתר: www.cbs.gov.il; דוא"ל: info@cbs.gov.il; פקס: 02-6521340

ירושלים, ג' באדר ב', תשפ"ב
6 במרץ, 2022
077/2022

רשומים במחלקות לשירותים חברתיים שהשתלבו כסטודנטים חדשים במוסדות להשכלה גבוהה, מעקב אחר ילידי 1977-1995

Persons Registered at Social Services Departments Who Became New Students in Institutions of Higher Education, Follow-Up on Persons Born from 1977 to 1995

בהודעה זו מוצגים הנתונים של כלל ילידי 1977-1995 (בני 27-45) שהיו רשומים לפחות פעם אחת בעשרים השנים האחרונות במחלקות לשירותים חברתיים במשרד הרווחה והביטחון החברתי, לפי שיעור הזכאות לתעודת בגרות והשתלבותם כסטודנטים בלימודים אקדמיים במוסדות להשכלה גבוהה¹ בתוך 8 שנים מסיום לימודי התיכון.²

ילידי 1977-1995

- 30% מכלל ילידי 1977-1995 היו רשומים לפחות פעם אחת בעשרים השנים האחרונות במחלקות לשירותים חברתיים במשרד הרווחה והביטחון החברתי.
- שיעור הזכאות לתעודת בגרות בקרב הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים, עמד על כמחצית מזה שבאוכלוסייה הכללית (25% לעומת 46%, בהתאמה).
- בקרב הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים כבעלי נזקקות מוגדרת מסוג אלימות ותפקוד לקוי של הורים או של ילדים/בני נוער (שהיו כ-30% מכלל הרשומים), שיעורי הזכאים לתעודת בגרות עמדו על 23%-24%, בהתאמה. שיעורים אלו היו גבוהים מאלו של בעלי נזקקות מסוגים אחרים, ונמוכים מעט מהשיעור בקרב בעלי "נזקקות תקינה"³ (29%). לעומת זאת, שיעור הזכאים לתעודת בגרות בקרב בעלי הנזקקות מסוג התמכרות ועבריינות (שהיו 2% מכלל הרשומים) היה נמוך במיוחד (כעשירית).
- בשני העשורים האחרונים חלה עלייה חדה בשיעור הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים שהחלו ללמוד כסטודנטים חדשים לתואר ראשון⁴ – מ-3% בקרב ילידי 1977 ל-18% בקרב ילידי 1995. בכלל האוכלוסייה נרשמה באותן שנים עלייה מתונה יותר מ-29% ל-36%, בהתאמה.

¹ באוניברסיטאות, במכללות אקדמיות ובמכללות אקדמיות לחינוך, לא כולל האוניברסיטה הפתוחה.

² הרישום במחלקות לשירותים חברתיים היה לפני תחילת הלימודים האקדמיים.

³ לבני משפחה הרשומים בתיק ואינם בעלי נזקקות (שהם מחצית מכלל הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים), מצוינת הנזקקות "תקינה".

⁴ בתוך 8 שנים מסיום לימודי התיכון.

- מחצית מהזכאים לתעודת בגרות הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים היו **סטודנטים חדשים לתואר ראשון**, לעומת שלושה רבעים מהזכאים בכלל האוכלוסייה (13% לעומת 34%, בהתאמה).
- לרשומים במחלקות לשירותים חברתיים שהשתלבו בלימודים אקדמיים, נטייה ללמוד **חינוך והכשרה להוראה** (17% לעומת 12% בכלל האוכלוסייה) ופחות **הנדסה ואדריכלות** (12% לעומת 15% בכלל האוכלוסייה).
- פערים משמעותיים נצפו בקרב **הלומדים את תחומי המדע והטכנולוגיה (STEM)⁵ – רבע** מהסטודנטים שהיו רשומים במחלקות לשירותים חברתיים, למדו את המקצועות הללו, לעומת **שליש** מיתר הסטודנטים (כלומר, 3% לעומת 11% מכלל ילידי 1955-1977 בכל קבוצה, בהתאמה).
- בקרב הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים אחוז **הזכאים לתעודת בגרות מוגברת⁶** שהמשיכו ללימודי תואר ראשון בתחומי המדע והטכנולוגיה, היה גבוה פי 6.2 מהאחוז בקרב הזכאים לתעודת בגרות שאינה מוגברת. לעומת זאת, בכלל האוכלוסייה הכללית היחס היה פי 4.5. לכן, סוג תעודת הבגרות משמעותי יותר להשתלבות בלימודי תואר ראשון בתחומי המדע והטכנולוגיה עבור רשומים במחלקות לשירותים חברתיים.
- בקרב הרשומים כבעלי נזקקות מסוג **אלימות ותפקוד לקוי של הורים או של ילדים/בני נוער**, שיעורי המשתלבים בלימודים אקדמיים בכלל (11%-12%, בהתאמה) ובלימודי מדע וטכנולוגיה בפרט (3% בכל אחד מהם) היו גבוהים לעומת בעלי נזקקות מסוגים אחרים, ונמוכים מעט מהשיעורים בקרב בעלי "נזקקות תקינה" (16% מהם השתלבו בלימודים אקדמיים ו-4% – בלימודי מדע וטכנולוגיה).
- חמישית מהסטודנטים החדשים לתואר ראשון הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים, **המשיכו ללימודי תואר שני**, לעומת שלישי מהסטודנטים בכלל האוכלוסייה.

[להגדרות והסברים](#)

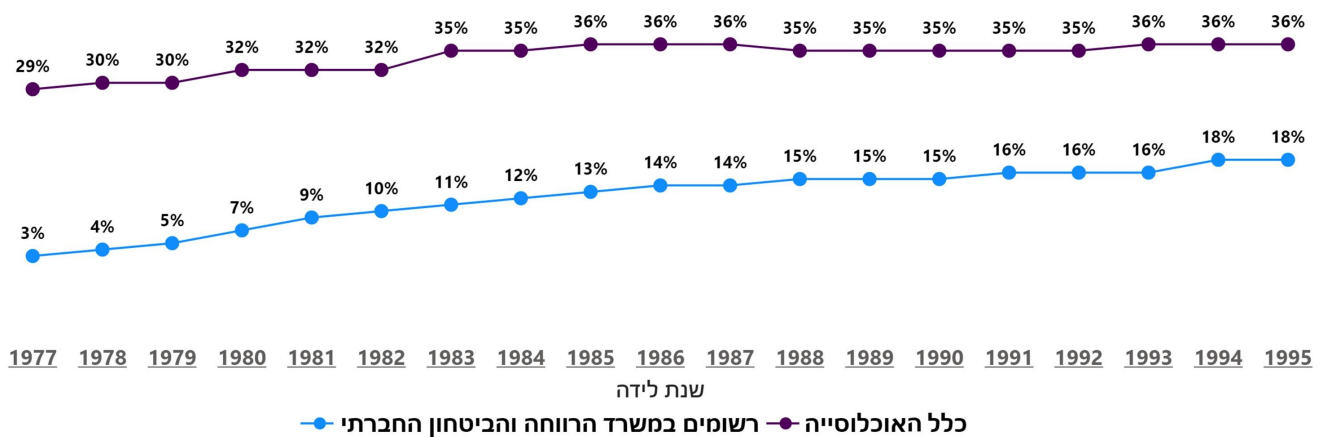
⁵ תחומי STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics) כוללים: מתמטיקה, סטטיסטיקה ומדעי המחשב; המדעים הפיזיקליים; המדעים הביולוגיים; הנדסה ואדריכלות.

⁶ מתמטיקה ברמת ארבע או חמש יחידות לימוד ולפחות עוד אחד מתחומי המדע והטכנולוגיה (פיזיקה, כימיה, ביולוגיה, מדעי המחשב, אלקטרוניקה ומערכות אלקטרוניות).

השתלבות של רשומים במחלקות לשירותים חברתיים בלימודים אקדמיים – מגמה רב-שנתית

בשני העשורים האחרונים חלה עלייה חדה בשיעור הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים שהחלו ללמוד לתואר ראשון⁷ – מ-3% בקרב ילידי 1977 ל-18% בקרב ילידי 1995. בכלל האוכלוסייה נרשמה באותן שנים עלייה מתונה יותר מ-29% ל-36%, בהתאמה.

תרשים 1 - אחוז הסטודנטים החדשים מסך בני 27-45 (בתוך 8 שנים בסיום לימודי התיכון), לפי רישום במחלקות לשירותים חברתיים, ושנת לידה

רשומים במחלקות לשירותים חברתיים הזכאים לתעודת בגרות שהשתלבו בלימודים אקדמיים⁹

30% מכלל ילידי 1977-1995, נרשמו לפחות פעם אחת בעשרים השנים האחרונות במחלקות לשירותים חברתיים במשרד הרווחה והביטחון החברתי.

שיעור הזכאות לתעודת בגרות בקרב ילידי 1977-1995 הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים, עמד על **כמחצית** מזה שבכלל האוכלוסייה (25% לעומת 46%, בהתאמה).

מחצית מילידי 1977-1995 הזכאים לתעודת בגרות הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים היו סטודנטים חדשים לתואר ראשון,⁸ לעומת שלושה-רבעים מהזכאים בכלל האוכלוסייה (13% לעומת 34%, בהתאמה).

⁷ בתוך 8 שנים בסיום לימודי התיכון.

⁸ רישום במחלקות לשירותים חברתיים לפני תחילת הלימודים האקדמיים.

השתלבות רשומים במחלקות לשירותים חברתיים בלימודים אקדמיים, לפי תחום לימוד

לרשומים במחלקות לשירותים חברתיים שהשתלבו בלימודים אקדמיים, נטייה ללמוד **חינוך והכשרה להוראה** (17% לעומת 12% בכלל האוכלוסייה) ו**פחות הנדסה ואדריכלות** (12% לעומת 15% בכלל האוכלוסייה). בהתפלגות לפי אשכולות נזקקות, לא נמצאו פערים משמעותיים.

תרשים 2 - סטודנטים חדשים לתואר ראשון לפי תחומי לימוד ורישום במחלקות לשירותים חברתיים, אחוזים

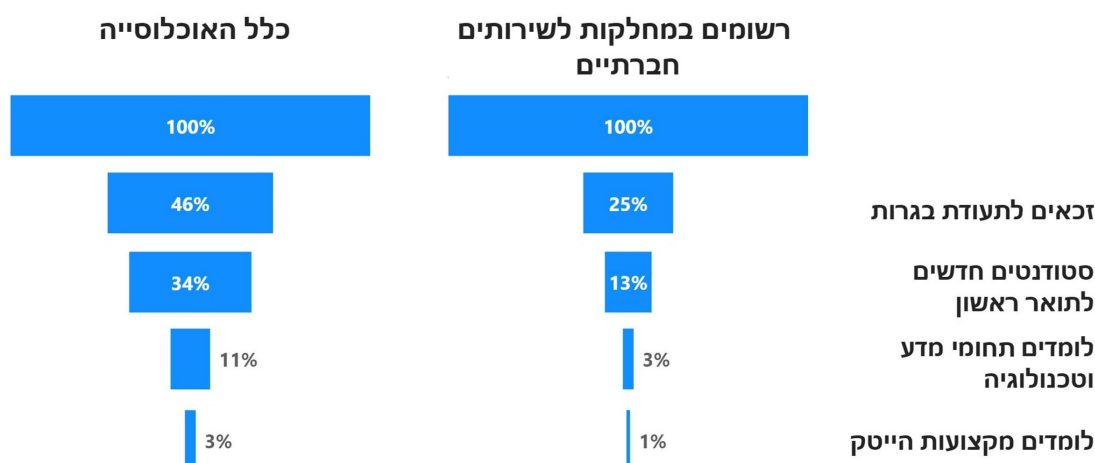
תחום לימוד	כלל האוכלוסייה	רשומים במשרד הרווחה והביטחון החברתי
מדעי החברה	28%	29%
הנדסה ואדריכלות	15%	12%
חינוך והכשרה להוראה	12%	17%
מתמטיקה, סטטיסטיקה ומדעי המחשב	9%	7%
עסקים ומדעי הניהול	8%	9%
משפטים	5%	5%
המדעים הביולוגיים וחקלאות	4%	3%
המדעים הפיזיקליים	4%	3%
מקצועות עזר רפואיים	4%	5%
אומנויות ואמנות שימושית	3%	2%
מדעי הרוח הכלליים	3%	4%
שפות ספרויות ולימודים רגיונליים	2%	2%
רפואה	1%	0%

פערים משמעותיים נצפו בקרב הלומדים את תחומי המדע והטכנולוגיה (STEM)⁹ – רבע מהסטודנטים החדשים לתואר ראשון הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים למדו את המקצועות הללו, לעומת שליש מיתר הסטודנטים (כלומר, 3% לעומת 11% מילידי 1977-1995 בכל אחת מהקבוצות, בהתאמה).

בקרב הלומדים את מקצועות ההייטק הפערים מיטשטשים¹⁰ – כ-7% מהסטודנטים החדשים לתואר ראשון הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים למדו את המקצועות הללו, לעומת כ-8% מיתר הסטודנטים (כלומר, 1% לעומת 3% מילידי 1977-1995 בכל אחת מהקבוצות, בהתאמה).

⁹ תחומי STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics) כוללים: מתמטיקה, סטטיסטיקה ומדעי המחשב; המדעים הפיזיקליים; המדעים הביולוגיים; הנדסה ואדריכלות.
¹⁰ מקצועות ההייטק כוללים: מתמטיקה-מדעי המחשב, מתמטיקה-פיזיקה, סטטיסטיקה, מדעי המחשב, מערכות מידע, מערכות מידע ניהוליות, הנדסת מחשבים - מדעי המחשב, הנדסת מחשבים - חשמל, הנדסת חשמל, הנדסת מערכות מידע, הנדסת אלקטרוניקה, הנדסת מערכות תקשורת, הנדסת אלקטרואופטיקה.

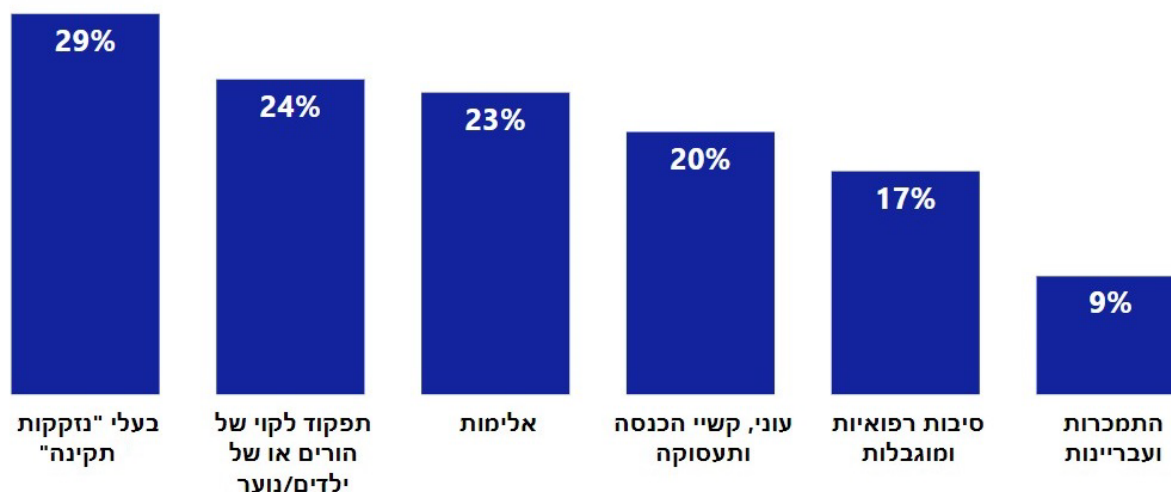
תרשים 3 - השתלבות בלימודים אקדמיים, בקרב ילידי 1955-1977 לפי רישום במחלקות לשירותים חברתיים, אחוזים

אשכולות נזקקות

בקרב בעלי נזקקות מסוג אלימות ותפקוד לקוי של הורים או של ילדים/בני נוער (שהיו כ-30% מכלל הרשומים), שיעורי הזכאים לתעודת בגרות היו גבוהים מאלו של בעלי נזקקות מסוגים אחרים, ונמוכים מעט מהשיעורים בקרב בעלי "נזקקות תקינה".¹¹ לעומת זאת, שיעור הזכאים לתעודת בגרות בקרב בעלי הנזקקות מסוג התמכרות ועבריינות (שהיו 2% מכלל הרשומים), היה נמוך במיוחד – כעשירית בלבד.

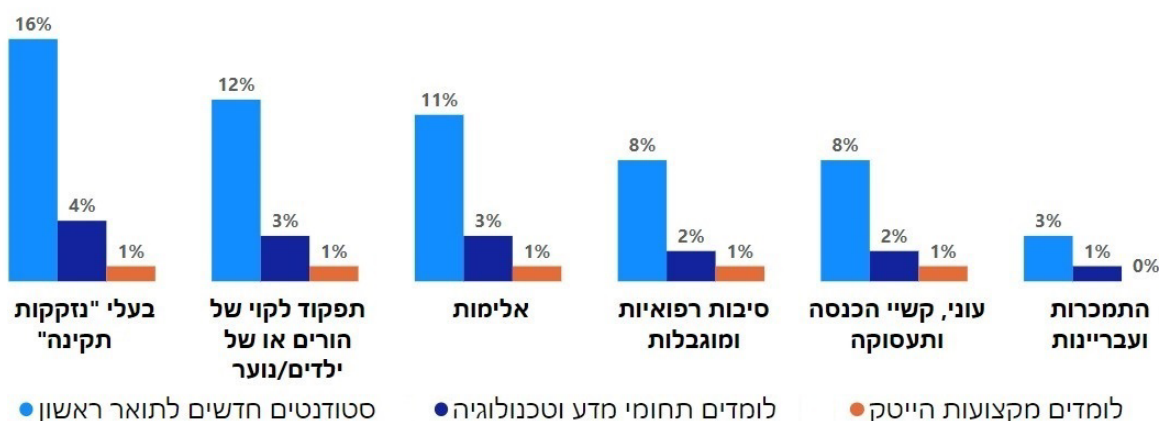
תרשים 4 - זכאים לתעודת בגרות בקרב הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים, לפי אשכולות נזקקות נבחרים, אחוזים

¹¹ לבני משפחה הרשומים בתיק ואינם בעלי נזקקות (שהם מחצית מכלל הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים), מצוינת הנזקקות "תקינה".

בקרב הרשומים כבעלי נזקקות מסוג **אלימות ותפקוד לקוי של הורים או של ילדים/בני נוער**, שיעורי המשתלבים בלימודים אקדמיים בכלל ובלימודי מדע וטכנולוגיה בפרט היו גבוהים לעומת בעלי נזקקות מסוגים אחרים, ונמוכים מעט פחות מהשיעורים בקרב בעלי **"נזקקות תקינה"**. לעומתם, בקרב בעלי הנזקקות מסוג **התמכרות ועבריינות**, השיעורים נמוכים במיוחד – רק **שליש** מהזכאים לתעודת בגרות לומדים לקראת תואר ראשון.

תרשים 5 - המשך לימודים של זכאים לתעודת בגרות בקרב הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים, לפי אשכולות נזקקות נבחרים, אחוזים

סוג תעודת בגרות

הפער המשמעותי בין הקבוצות נצפה גם בפילוח לפי סוג תעודת בגרות. 43% מהזכאים לתעודת בגרות בקרב כלל האוכלוסייה היו זכאים לתעודת בגרות מוגברת במתמטיקה ובמקצועות המדע והטכנולוגיה, לעומת **רבע** מהזכאים בקרב הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים.

בכלל האוכלוסייה, 41% מהזכאים לתעודת בגרות מוגברת, המשיכו ללימודי תואר ראשון בתחומי המדע והטכנולוגיה, לעומת 9% מהזכאים לתעודת בגרות שאינה מוגברת.

בקרב הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים, 31% מהזכאים לתעודת בגרות מוגברת, המשיכו ללימודי תואר ראשון בתחומי המדע והטכנולוגיה, לעומת 5% מהזכאים לתעודת בגרות שאינה מוגברת.

כלומר, בקרב הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים, אחוז הזכאים לתעודת בגרות מוגברת שהמשיכו ללימודי תואר ראשון בתחומי המדע והטכנולוגיה, היה גבוה פי 6.2 מהאחוז בקרב הזכאים לתעודת בגרות שאינה מוגברת. לעומת זאת, באוכלוסייה הכללית היחס היה פי 4.5. לכן, סוג תעודת הבגרות משמעותי יותר להשתלבות בלימודי תואר ראשון בתחומי המדע והטכנולוגיה עבור רשומים במחלקות לשירותים חברתיים.

לוח א - אחוז הלומדים לתואר ראשון בתחומי המדע והטכנולוגיה מתוך הזכאים לתעודת בגרות, בתוך 8 שנים מסיום התיכון, לפי סוג הבגרות ורישום במחלקות לשירותים חברתיים

סטודנטים חדשים לתואר ראשון בתחומי המדע והטכנולוגיה	רשומים במחלקות לשירותים חברתיים	כלל האוכלוסייה
אחוז מתוך הזכאים לתעודת בגרות מוגברת במדע וטכנולוגיה	31%	41%
אחוז מתוך הזכאים לתעודת בגרות שאינה מוגברת במדע וטכנולוגיה	5%	9%
היחס בכל קבוצה	6.2	4.5

קבוצת אוכלוסייה

פער משמעותי בין הקבוצות נצפה בפילוח לפי קבוצת אוכלוסייה. בקרב היהודים והאחרים, 12% מכלל האוכלוסייה המשיכו ללימודי תואר ראשון בתחומי המדע והטכנולוגיה, לעומת 4% מהרשומים במחלקות לשירותים חברתיים. בקרב הערבים, 4% מכלל האוכלוסייה המשיכו ללימודי תואר ראשון בתחומים הללו, לעומת 1% מהרשומים במחלקות לשירותים חברתיים.

כלומר, בקרב הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים, אחוז היהודים והאחרים שהמשיכו ללימודי תואר ראשון בתחומי המדע והטכנולוגיה, היה גבוה פי 4 מהאחוז בקרב ערבים, מעט יותר מהיחס שבכלל האוכלוסייה.

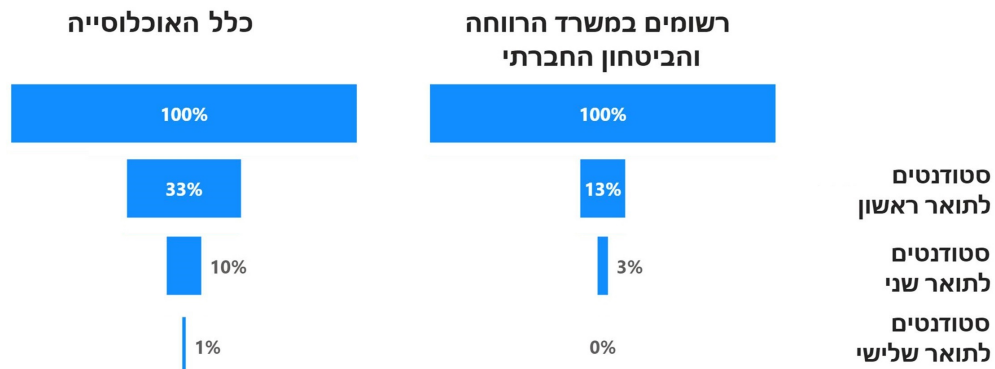
לוח ב - אחוז הלומדים לתואר ראשון בתחומי המדע והטכנולוגיה מתוך הזכאים לתעודת בגרות, בתוך 8 שנים מסיום התיכון, לפי קבוצות אוכלוסייה ורישום במחלקות לשירותים חברתיים

סטודנטים חדשים לתואר ראשון בתחומי המדע והטכנולוגיה	רשומים במחלקות לשירותים חברתיים	כלל האוכלוסייה
אחוז מתוך יהודים ואחרים	4%	12%
אחוז מתוך הערבים	1%	4%
היחס בכל קבוצה	4.0	3.0

המשך לימודים לקראת תארים מתקדמים

חמישית מהסטודנטים החדשים לתואר ראשון הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים, המשיכו ללימודי תואר שני, לעומת שליש מהסטודנטים בכלל האוכלוסייה. 10% מכלל האוכלוסייה למדו לקראת תואר שני, לעומת רק כ-3% מסך כל הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים.

תרשים 6 - המשך ללימודי תארים מתקדמים לפי רישום במחלקות לשירותים חברתיים, אחוזים

רשום במחלקה לשירותים חברתיים: משפחה או פרט שפנו או הופנו למחלקה לשירותים חברתיים של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים ונפתח להם תיק טיפול. התיק יכול להיות מוגדר משפחתי או פרטני. בתיק משפחתי רשומים כל בני המשפחה, ולפחות לאחד מהם יש נזקקות שאינה "תקינה". לפרט שרשום בשל נזקקות של בן משפחה אחר, תירשם נזקקות "תקינה".

נזקקות: הסיבה שבגללה פנה או הופנה הפרט/המשפחה למחלקה לשירותים חברתיים. העובד הסוציאלי המטפל במשפחה מציין לכל רשום בתיק הטיפול את הנזקקות הראשית שלו ואת הנזקקות הראשית של משפחתו, מתוך רשימה קבועה של 58 נזקקויות (כולל נזקקות "תקינה"). העובד הסוציאלי יכול לציין לפרט או למשפחתו גם נזקקות משנית. לבני משפחה הרשומים בתיק ואינם בעלי נזקקות, מצוינת הנזקקות "תקינה".

בעל נזקקות מוגדרת: פרט הרשום במחלקות לשירותים חברתיים ושהוגדרה לו לפחות נזקקות אחת שאינה "תקינה".

כלל האוכלוסייה: סך כל ילידי 1977-1995, שלא היו רשומים במחלקות לשירותים חברתיים.

זכאים לתעודת בגרות: תלמידים שעמדו בכל הדרישות המקנות זכאות לקבלת תעודת בגרות.

מקצועות מדע וטכנולוגיה בבחינות הבגרות: מתמטיקה, פיזיקה, כימיה, ביולוגיה, מדעי המחשב, אלקטרוניקה ומערכות אלקטרוניות.

צירוף מוגבר של מקצועות מדע וטכנולוגיה בבחינות הבגרות: מתמטיקה ברמת ארבע או חמש יחידות לימוד ולפחות עוד אחד מתחומי המדע והטכנולוגיה (פיזיקה, כימיה, ביולוגיה, מדעי המחשב, אלקטרוניקה ומערכות אלקטרוניות).

תחומי המדע והטכנולוגיה (STEM): Science, technology, engineering and mathematics (מתמטיקה, סטטיסטיקה ומדעי המחשב; המדעים הפיזיקליים; המדעים הביולוגיים; הנדסה ואדריכלות). תחום הלימוד נקבע לפי המקצוע המופיע ראשון בקובץ המוסד.

מוסדות להשכלה גבוהה: אוניברסיטאות, מכללות אקדמיות ומכללות אקדמיות לחינוך, לא כולל האוניברסיטה הפתוחה.¹²

סטודנט חדש לתואר ראשון: מי שלמד לראשונה במוסד להשכלה גבוהה בישראל (לא כולל לימודים קודמים באוניברסיטה הפתוחה), כלומר סטודנט שלא הופיע במידע המנהלי בשנים קודמות (לא כולל האוניברסיטה הפתוחה). המונח אינו מתייחס לסטודנטים באוניברסיטה הפתוחה. לדוגמה, מי שלמד בשנת הלימודים תש"ף לתואר ראשון באוניברסיטה הפתוחה, ובשנת תשפ"א למד לתואר ראשון באוניברסיטה אחרת – ייחשב לסטודנט חדש לתואר ראשון רק בשנת תשפ"א.

¹² לאוניברסיטה הפתוחה מאפיינים המייחדים אותה מיתר המוסדות להשכלה גבוהה. הדבר בא לידי ביטוי בתהליכי הקבלה של הסטודנטים ובמהלך לימודיהם, בהרכב אוכלוסיית הסטודנטים ועוד. לפיכך, הנתונים בהודעה זו אינם כוללים את נתוני האוניברסיטה הפתוחה. עם זאת, השאיפה היא לשלב את נתוני האוניברסיטה הפתוחה בסטטיסטיקה השוטפת של המוסדות להשכלה גבוהה, תוך התייחסות לייחודיותה.

מקורות

- א. קובץ נתוני יסוד של משרד הרווחה והביטחון החברתי הכולל מידע על משפחות ועל פרטים הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים. רשומות של משפחה כוללות רשומים בעלי נזקקות מוגדרת ואת בני משפחתם. בקובץ יש הבחנה בין נזקקות אישית של בן משפחה לבין נזקקות משפחתית. בקובץ מפורטים משתנים דמוגרפיים (מין, גיל, מצב משפחתי ועוד) ומהות הנזקקות הראשית והמשנית של המשפחה ושל כל אחד מבני המשפחה.
- ב. קובצי סטודנטים בשנים תשנ"ו-תש"ף (1995/96-2019/20) שהתקבלו מהמוסדות להשכלה גבוהה.
- ג. נתוני נבחנים בבחינות הבגרות מבוססים על קבצים מנהליים שהתקבלו ממשרד החינוך.
- ד. קובץ מרשם האוכלוסין.